

Cumhuriyet Halk Partisi
Araştırma, Bilim ve Yönetim Platformu

POLİTİKA NOTU

AKP'nin Yasakçı Ağında İnternet: Bilgiye Erişimin Engellenmesi

*AKP İktidarı Muhalefetten
Korkuyor, İnterneti Engelliyor*

AKP iktidarının İnternete yaklaşımının temelini sansür, gözetleme, baskı, muahalefeti sindirme ve denetim mekanizmaları oluşturmaktadır.

*CHP İktidarında Özgür
İnternet*

CHP için İnternet, örgütlü, şeffaf, katılımcı, demokratik ve çağdaş bir toplum olabilmek için vazgeçilmez bir araçtır.

Özgürlükleri her alanda kısıtlamaya çalışan AKP iktidarı, günlük yaşamımızda önemi her geçen gün artan İnternet üzerindeki baskılarını giderek yoğunlaştırmaktadır. Hükümet, yurttaşların bilgiye erişiminde yaşamsal rol oynayan İnternete erişim özgürlüğünü kısıtlamak için çeşitli düzenlemeleri ve uygulamaları da birbiri ardına devreye sokmaktadır. Konunun önemini ortaya koymak için Türkiye’de internet kullanımı ve sosyal medyanın ne boyutlara ulaştığını bir kere daha düşünmemizde yarar var.

sayısı 12 milyonu geçmiştir. Facebook kullanıcı sayısı ise 32 milyonu aşmıştır.

Gezi Hareketi, demokratik hakların kullanımı ve haber alma özgürlüğü açısından sosyal medyanın ne denli etkin kullanılabileceğini kanıtlamıştır. Sosyal medya, Gezi Hareketi’nin temel bir dayanağını oluşturmuştur. Ana akım medya kuruluşlarının haber yapma cesaretini gösteremediği bir ortamda Twitter ve Facebook gibi sosyal medya araçları bilgi akışının temel kaynakları haline gelmiştir.

Hükümet, yurttaşların bilgiye erişiminde yaşamsal rol oynayan İnternet özgürlüğünü kısıtlamak için çeşitli düzenlemeleri ve uygulamaları birbiri ardına devreye sokmaktadır.

Türkiye’de yaklaşık 40 milyon İnternet kullanıcısı bulunmaktadır. İnternet kullanan her dört kişiden üçü sosyal medya uygulamalarını kullanmaktadır. İnternet erişimine sahip her dört kişiden üçü İnternette haber okuma, haber alma amaçlı olarak yararlanmaktadır. Türkiye, sosyal medya kullanımında dünyada en üst sıralarda yer almaktadır. Ülkemizde İnternet kullanıcılarının yaklaşık üçte birinin Twitter hesabı bulunmaktadır. Gezi Hareketi esnasında Türkiye’deki aktif Twitter kullanıcı sayısı iki milyondan on milyona yükselmiş ve hâlihazırda kullanıcı

AKP Süzgecinde İnternet

Bilgi edinme ve haberleşme kaynaklarını denetimi altına almak isteyen Hükümet, 2011 yılında İnternet erişimini, Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu (BTK) aracılığıyla merkezi bir filtreye tabi tutma kararı almıştır. Bu kapsamda, İnternet hizmeti sunan işletmecileri ve İnternet hizmetinden yararlanan tüm bireysel aboneleri kapsayan bazı düzenlemelere gidilmiştir. Kararsosyalmedyada örgütlenen on binlerce İnternet kullanıcısı tarafından *İnternetime Dokunma* yürüyüşüyle protesto edilmiştir. Sivil toplum kuruluşları konuya

ilişkin eleştirilerini dile getirmiş, uluslararası örgütler tepkilerini ortaya koymuş ve düzenlemelerin iptali için davalar açılmıştır. Buna rağmen BTK, kararından geri adım atmamış, *Güvenli İnternet Hizmetine İlişkin Usul ve Esaslar* onaylanarak 22 Ağustos 2011 tarihinden geçerli olmak üzere yürürlüğe konulmuştur. Söz konusu düzenleme, yalnızca İnternet kullanıcılarını değil, temel hak ve özgürlüklere getirdiği kısıtlamalarla tüm yurttaşları ilgilendiren değişiklikler içermektedir. Filtre uygulaması çerçevesinde erişimi engellenen sitelerin büyük bölümü alternatif haber kaynakları sunan, politik içerikli, toplumun farklı kesimlerinin talep ve itirazlarını dile getiren sitelerdir.

Yeni iletişim teknolojileriyle birbirlerine bağlanan bireyler etkili ve güçlü toplumsal hareketler oluşturma potansiyeline sahiptirler. Hükümet, yurttaşların sosyal medya aracılığıyla birbiriyle bağlantı halinde olmasından korkmaktadır.

Hükümet İnternetin Peşini Bırakmıyor

Türkiye’de İnternet ortamında yapılan yayınlar ve bu yayınlara dair kısıtlamalar 2007 yılında yürürlüğe giren 5651 sayılı kanun ile düzenlenmektedir. Söz konusu kanun yürürlüğe girmeden önce yasalara aykırı içeriğe sahip web sitelerine erişim ancak mahkeme kararları ile engellenebilmekteydi. Günümüzde BTK,

muğlak tanımlamaları ve yoruma açık yönleri ile birçok sorun içeren bu yasaya dayanarak, Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı (TİB) eliyle, binlerce siteyi filtreye tabi tutmakta ya da bu sitelere erişimi engellemektedir.

Filtre uygulaması her ne kadar kişilerin tercihine bırakılmış gibi görünse de bilgiler yurttaşlara ulaşmadan Hükümet’in belirlediği ölçütlere göre engellenebilmektedir. Bu ölçütler kullanıcılarla şeffaflık ilkesi ihlal edilerek paylaşılmamaktadır. Servis sağlayıcılarına tüm içeriği denetleyen merkezi bir sistem dayatılmaktadır. Bu sistem iktidara her türlü keyfi engelleme, sansür, dinleme, izleme ve fişleme olanağını vermektedir. Demokratik ülkelerde iktidarın böyle bir güce sahip olması görülmemiş bir durumdur. Çıkarılan yeni kanunlarla da bu anti-demokratik durum daha da pekiştirilmektedir.

Yeni iletişim teknolojileriyle birbirlerine bağlanan bireyler, etkili ve güçlü toplumsal hareketler oluşturma potansiyeline sahiptirler. Hükümet, yurttaşların sosyal medya aracılığıyla birbiriyle bağlantı halinde olmasından korkmaktadır. Daha önce sosyal medya siteleri için “çirkin”,

“berbat” ve “ahlaksız” diyen Tayyip Erdoğan’ın “Twitter denen bir baş belası var” açıklaması, bu endişeyi açıkça gözler önüne sermektedir. Mutlak egemenliğine tehdit olarak gördüğü tüm unsurları baskılayan AKP iktidarı, muhalefete tahammülsüzlüğünün bir uzantısı olarak sosyal medyayı da denetim altına almaya çalışmaktadır.

Hükümet, Gezi Hareketi ile gelişen toplumsal muhalefeti sindirmek için İnternetin özgür kullanımını engellemek istemektedir.

AKP iktidarı, Gezi Hareketi ile sosyal medyada gelişen toplumsal muhalefeti sindirmek için İnternet’in özgür kullanımını engellemek istemektedir. Hükümet, torba kanunlarla İnternet üzerindeki sansürü bir adım daha ileri götürmüştür. Meclis’e sunulma ve alt komisyonda görüşülme aşamasında dahi kanun tasarısı, filtre uygulamasında olduğu gibi, konunun uzmanlarına danışılmadan hazırlanmıştır. Çıkarılan kanunlarla ise, mevcut keyfi sansür uygulamaları daha da yoğunlaşmıştır. Web siteleri, “özel hayatın gizliliği” kapsamında mahkeme kararı olmadan engellenebilmektedir. TİB’in site kapatma yetkisinin Anayasa’ya uygun olup olmadığı halen tartışma konusudur. Buna rağmen İnternet sitelerinin herhangi bir mahkeme kararı olmadan Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı tarafından da kapatılabilmesi dahi kanunların hazırlanma düşünülmüştür.

Kamuoyunda yükselen tepkiler ve CHP’nin etkin muhalefeti ile AKP bu maddede geri adım atmak zorunda kalmıştır.

İnternet erişimi ile ilgili kanun maddeleri sektördeki pek çok küçük ve orta ölçekli servis sağlayıcı ve barındırma hizmeti veren şirkete İnternetin doğasına aykırı mali ve hukuki sorumluluklar yüklemektedir. 5651 sayılı *İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun*'a 6 Şubat 2014 tarihinde eklenen ilgili madde ile kurulan Erişim Sağlayıcıları Birliği'ne (ESB) üye olmayan İnternet servis sağlayıcılarının faaliyetlerine son verilmektedir. Bu hüküm ile devlet, filtre uygulamasının yanı sıra ESB üzerinden de iletişim alanına müdahale edebilmektedir. Sivil bir kuruluş gibi sunulan ESB, baskıcı AKP Hükümeti'nin elinde yeni bir sansür aracına dönüşme potansiyeli taşımaktadır.

Kanunla katalog suçların tanımı genişletilerek bu tanımlanan suçlar üzerinden İnternet yayınlarına erişim yasağı konulması kolaylaştırılmaktadır. Nasıl ve hangi ölçütlere göre belirleneceği bilinmeyen anahtar kelimeler ile yapılacak

tarama sonucunda, “uygunsuz” içerik barındıran site engellenebilmektedir. Uygunsuz içeriğin belirlenmesinde ESB aracı kurum olarak işleyeceğinden İnternet erişim fiyatları yükselecek, filtreleme sürecinden dolayı erişim hızı düşecektir. Kanunda, engellenen yayınlara “alternatif erişim yollarını engelleyici tedbirler” de alınabileceği erişim sağlayıcının yükümlülükleri belirtilmektedir. “Alternatif” olarak tarif edilenin ne olduğu ise belirsizdir. Buradan hareketle kişisel hak ve özgürlüklerin ihlalinden, İnternete erişimin tamamen kesilmesine kadar birçok baskıcı politikanın uygulanması mümkündür.

Hükümet’in İnternet filtresi diye sunduğu uygulama ya da İnternete ilişkin çıkartmak istediği kanunlar aslında, “ahlaki güvenliği sağlama” bahanesiyle oluşturulan ağır sansür uygulamalarıdır.

Kısıtlayıcı hükümleri birbiri ardına dayatan Hükümet, iş İnternet kullanıcılarının sorunlarını çözmeye gelince hiçbir önemli adım atmamaktadır. Örneğin, Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Tasarısı bir türlü Meclis gündemine getirilmemektedir. AKP, özel yaşamı koruma adı altında katalog suçların tanımını genişletmektedir. Oysa özel yaşamı korumak için asıl yapılması gereken “unutulma hakkı” gibi demokratik taleplerin yerine getirilmesidir. Unutulma hakkı çerçevesinde İnternet kullanıcıları belirli bir süreden sonra kendileriyle ilgili

içeriklerin İnternet üzerinden kaldırılmasını isteyebilmelidir. AKP iktidarı, İnterneti neredeyse tamamen kendi politikaları ve çıkarları doğrultusunda kullanacağı bir iletişim alanına dönüştürmektedir.

Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Konseyi’nin, 2011’de onayladığı, *Düşünce ve İfade Özgürlüğünün İlerletilmesi ve Korunması Raporu*’nda İnternet erişimi temel bir insan hakkı olarak tanınmıştır. Ne yazık ki bu hak ülkemizde özgürce kullanılamamaktadır. Nitekim Birleşmiş Milletler raporu ülkemizde yürürlükte olan 5651 no’lu yasayı düşünce ve ifade özgürlüğünü ihlal eden bir düzenleme olarak tanımlamıştır. Hükümet ise İnternete erişiminin önündeki engelleri kaldıracak önlemler almak yerine engellemeleri bir üst seviyeye çıkaran uygulamaları hayata geçirmektedir.

AKP Yanlışlarını Sansürle Gizliyor

Sansür, bir siyasal iktidarın “kamu yararı” açısından “sakıncalı” bulduğu her türlü basılı ya da dijital yayının bazı bölümlerinin ya da tümünün yasaklanması anlamına gelmektedir. İnternet, AKP iktidarının sansür uygulamalarının en yoğun olduğu alanlardan biridir. Hükümet’in İnternet filtresi diye sunduğu uygulama ya da İnternete ilişkin çıkartmak istediği kanunlar aslında, “ahlaki güvenliği sağlama” bahanesiyle oluşturulan ağır sansür uygulamalarıdır.

AKP’nin dayatmacı ve sansürcü politikaları, muhalif sesler yükseldikçe daha da belirginleşmekte, özellikle sosyal medyaya

karşı tavrı daha da sertleşmektedir. Kullanıcı odaklı sosyal medyanın gelişmesine paralel olarak İnternet üzerinde ifade özgürlüğüne yönelik müdahaleler her geçen yıl belirgin bir artış göstermektedir.

Avrupa Birliği İlerleme Raporları'nda Türkiye'deki İnternete yönelik yasaçılığa sürekli vurgu yapılmaktadır. Uluslararası bağımsız kuruluşlar ve dünyaca ünlü uzmanlar tarafından düzenli olarak hazırlanan İnternet özgürlüğü raporlarında Türkiye geri sıralarda yer almaktadır. Freedom House tarafından hazırlanan 2013 tarihli İnternet Özgürlüğü Raporu'na göre Türkiye, küresel ölçekte İnternet özgürlüğünün her geçen yıl biraz daha gerilediği ülkelerden biridir. Altmış ülkenin değerlendirildiği raporda Türkiye, Kenya, Nijerya, Angola, Uganda, Tunus, Fas, Malezya, Libya, Ürdün gibi ülkelerin dahi gerisinde bulunmaktadır. World Wide Web Vakfının sansürü izleme amacıyla hazırladığı yıllık raporda toplam 81 ülke İnternet özgürlüğü, İnternet'in ekonomik olarak karşılanabilirliği, İnternet'in sosyal ve siyasi etkileri gibi konular dikkate alınarak sıralanmaktadır. Endekste Türkiye, Gana, Hindistan ve Çin'in ardından 58. sırada yer

almaktadır. *Google 2013 Şeffaflık Raporu*'na göre Türkiye, sansür ve erişim engelleme taleplerinde dünyada birinci sırada yer almaktadır. Rapor'a göre 2012 yılından 2013'ün ikinci yarısına kadar Türkiye'den bu yönde gelen talepler on kata yakın artmıştır.

AKP Muhalefetten Korkuyor

İletişim teknolojileri bireyler ve topluluklar arasında yeni bağlantıların kurulması ve insanların kendilerini daha iyi ifade edebilmeleri için yeni alanlar yaratmaktadır. Bu teknolojiler sayesinde toplumsal hareketlere katılımı sağlayacak mesajların yayılması kolaylaşmaktadır. Hareketler, sosyal medya aracılığı ile küresel iletişime sokulmaktadır. Dünya izledikçe olayların önemi artmaktadır. Gezi Hareketi'nde dijital teknolojiler diğer tüm hareketlere kıyasla daha fazla ve daha etkin bir biçimde kullanılmıştır. İnternet sayesinde meydan, eylemler ve katılımcılar arasındaki toplumsal ilişkiler anında birbirine bağlanmıştır. Bu sayede yeni örgütlenme yöntemleri ve yeni katılımcı karar verme süreçleri oluşmuştur.

Gezi Hareketi'nin ardından sosyal medya kullanıcıları İçişleri Bakanlığı tarafından izlenerek fişlenmeye başlamıştır. Dönemin Başbakanı Recep Tayyip Erdoğan'ın açıkça

hedef göstermesinden sonra emniyet güçleri harekete geçerek dört ilde, "Twitter tutuklamaları" olarak bilinen operasyonları düzenlemiştir. İzmir'de Twitter'da yazdıkları mesajlar ile İnternet üzerinden halkı isyana teşvik ettikleri ve propaganda yaptıkları gerekçesiyle 38 adrese baskın yapılmış ve 16 kişi gözaltına alınmıştır.

Giderek otoriterleşen AKP iktidarı, sosyal medyadan mizah dergilerine kadar muhalif hareketlerin tamamının önünü tıkamayı amaçlamaktadır.

Aynı tür baskılar diğer sosyal medya araçlarını kullananlara da uygulanmıştır. Gezi hareketine sosyal medyadan paylaştıkları mesajlar ile destek olan 15 TRT çalışanı hakkında soruşturma başlatılmıştır. TRT, "fikir açıklama adı altında suç işleyen personeline soruşturma açtığını" belirtmiştir. Gerekçe olarak "milletin vergisiyle maaş alanların kamu kurallarına karşı ayrıca sorumlulukları bulunması" gösterilmiştir. Aynı TRT, bir programcının Ramazan ayında hamile kadınlarla ilgili hakaret içeren sözlerini "söyledikleri kendisini bağlar" diye örtbas etmiştir.

Yakın gelecekte İnternet kullanımının tüm ülkelerde süratle yaygınlaşacağı

bilinmektedir. Bu nedenle hükümetler iç ve dış politikalarını değerlendirirken öncelikle iletişim teknolojilerini ve ağlarını düşünmeye başlamışlardır. İnternet kullanımının iletişim, bilgi edinme, sosyalleşme ve ticaret gibi alanlarda katlanarak büyümesi pek çok ülkeyi, kullanıcıları korumaya yönelik önlemler almaya yöneltmektedir. Önlemler kişilerin hak ve özgürlüklerini ellerinden almadan gerçekleştirilmektedir. Baskıcı ve otoriter rejimler ise kanun ve diğer düzenlemelerle İnternet erişimini kısıtlamaktadır.

Giderek otoriterleşen AKP iktidarı, sosyal medyadan mizah dergilerine kadar muhalif hareketlerin tamamının önünü tıkamayı amaçlamaktadır. AKP'nin İnternete yaklaşımının temelini sansür, gözetleme, baskı ve denetim mekanizmaları oluşturmaktadır.

**İNTERNETİME
DOKUNMA!**

CHP ile Özgür İnternet

CHP, "İnternetin Güvenli Kullanımını" bir hak olarak görmektedir. CHP, İnternet suçlarının önlenmesine yönelik düzenlemelerin yapılmasına taraftardır. Ancak bu düzenlemeler gerçekleştirilirken, İnternetin "seçim esaslı bir ortam" olduğu göz önünde bulundurulmalıdır. Yapılan düzenlemelerde temel hak ve özgürlükler esas alınmalıdır. İnternetin güvenli kullanılması kadar özgür kullanılması da esas olmalıdır. Bunun için İnternet üzerindeki devlet baskısı ve kontrolü kaldırılmalıdır.

Devlet, bireylerin erişim özgürlüğünü kısıtlamadan, bireysel farklılıkları gözeterek, aileye çocuğu koruyabileceği teknik altyapı, yazılım desteği ve bilgi birikimini ücretsiz vermekle yükümlüdür. Güvenli kullanımı ve çocukların korunmasını sağlamak için öz denetim mekanizmaları geliştirilmelidir. Bu, ancak eğitim yoluyla sağlanabilir.

Düşünce özgürlüğü, demokratik toplumun ve ilerlemenin temel şartıdır. Çoğulculuk, hoşgörü ve açık fikirlilik gibi değerlerin temelinde de düşünce özgürlüğü yatmaktadır. CHP, Demokrasi Raporunda, düşünceyi açıklama, bilgi alma-verme ve bilgi edinme özgürlüğünün, demokrasinin vazgeçilmez unsurları olduğunu vurgulamıştır. CHP'nin Bilgi Toplumu Raporunda, bilgi teknolojileri, eğitim, yaşam boyu öğrenme ve yenilikçiliğin değişen dünyanın en önemli unsurları olduğu belirtilmiştir. CHP, bilgi ve enformasyon akışının temeli olan İnternete hızlı ve

özgür erişimi temel bir insan hakkı olarak görmektedir. CHP için İnternet yalnızca düşünce ve ifade özgürlüğünün sınırlarının genişlemesi için değil, örgütlü, şeffaf, katılımcı, demokratik ve çağdaş bir toplum için vazgeçilmez bir araçtır. CHP, İnternetin yeniden özgürlüğüne kavuşması için aşağıda yer alan önlemlerin en kısa sürede hayata geçirilmesini öngörmektedir.

- İnternete ilişkin tüm kanunlar, taraf olduğumuz uluslararası sözleşmeler ile uyumlu hale getirilmelidir.
- Mahkemeler dışındaki tüm mercilerin erişim engelleme yetkisi kaldırılmalıdır.
- Yasaklarazeminoluşturankatalogsuçlar kapsamı daraltılarak yoruma açıklık bırakmayacak şekilde tanımlanmalıdır.
- Geniş içerikli sitelerin tamamının erişime kapatılması yerine yalnızca suç teşkil eden bölümleri engellenmelidir.
- STK'ların bilgi teknolojileri konusunda somut veriler toplamaları ve kamuoyunu bilgilendirmeleri teşvik edilmelidir.
- İçişleri Bakanlığı kararnamesi ve polis eliyle yapılan sosyal medya izlemeleri ve fişlemelerine derhal son verilmelidir.
- Devlet, İnternet'in güvenli kullanımı için gerekli olan "sayısal okuryazarlığı" hızla yaygınlaştırmalıdır.
- Kişisel Verilerin Korunması Kanunu en kısa zamanda kabul edilmeli ve "unutulma hakkının" tanınması ile ilgili düzenlemeler yapılmalıdır.

**İNTERNET
HAKTIR!**